

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

મેસર્સ ડન્કન્સ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ લિ., કલકત્તા

વિ.

કમિશનર ઓફ સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ, નવી દિલ્હી

ઓગસ્ટ ૨૨, ૨૦૦૬

[અશોક ભાન અને માર્કન્ડેય કાત્જુ, ન્યાયમૂર્તિઓ]

ધ સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ એક્ટ, ૧૯૪૪-કલમો ૩૫ઈ(૨) અને ૧૧-એ-ઓછી ચૂકવેલ ડ્યુટીની માંગણી રદ કરવી અને દંડની વસૂલાત-આસિસ્ટન્ટ કલેક્ટર દ્વારા એક અને કમિશનર દ્વારા બીજી એમ ડ્યુટીના ઉલ્લંઘનનો આક્ષેપ કરતી કારણદર્શક નોટિસો-આસિસ્ટન્ટ કલેક્ટર દ્વારા બે નોટિસોનું અંતિમ ન્યાયનિર્ણય, આકારણીપાત્ર મૂલ્ય નક્કી કરવામાં આવ્યું અને માંગણી ઊભી કરવામાં આવી-ત્યારબાદ, કમિશનર દ્વારા બીજી કારણદર્શક નોટિસનું ન્યાયનિર્ણય, ઓછી ચૂકવેલ ડ્યુટીની માંગણી અને દંડની વસૂલાત-ટ્રિબ્યુનલે ડ્યુટીની જવાબદારી રદ કરી કારણ કે અગાઉની કાર્યવાહીમાં તેનું ન્યાયનિર્ણય થઈ ચૂક્યું હતું, જોકે, લાદવામાં આવેલ દંડ કાયમ રાખ્યો-અપીલ પર કોર્ટે ઠેરવેલ કે: વિભાગ કલમ ૩૫ઈ(૨) હેઠળ હુકમ સામે અપીલ કરવાના અધિકારનો ઉપયોગ કરી શક્યું હોત અથવા કલમ ૧૧-એ હેઠળ ઓછી વસૂલાત અંગે નોટિસ જારી કરી શક્યું હોત-વિકલ્પોનો ઉપયોગ ન કરવાથી, હુકમ અંતિમ

બન્યો-વધુમાં, ૧૯૯૮ ની યોજના હેઠળ મામલો પતાવવામાં આવ્યો-એવું કોઈ તારણ પણ નથી કે આકારણી વિના માલ ગુપ્ત રીતે દૂર કરવામાં આવ્યો હતો-આમ, ચૂકવવાપાત્ર ડ્યુટી નક્કી કરવાનો અને દંડ લાદવાનો પ્રશ્ન ઊભો થતો નથી-કર વિવાદ સમાધાન યોજના, ૧૯૯૮.

આકારણીદાર સિગારેટના ઉત્પાદનમાં રોકાયેલ છે. ઉત્પાદન ખર્ચ વત્તા ઉત્પાદન નફો અને ઉત્પાદન પછીના ખર્ચ અને ઉત્પાદન પછીની કામગીરીમાંથી ઉદ્ભવતા નફા પર એક્સાઈઝ ડ્યુટી વસૂલવાપાત્ર છે કે કેમ તે અંગે વિવાદ ઊભો થયો. જુલાઈ, ૧૯૭૩ થી ફેબ્રુઆરી, ૧૯૮૩ સુધી કામચલાઉ આકારણીઓ કરવામાં આવી હતી. આસિસ્ટન્ટ કલેક્ટર ઓફ સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ, કલકત્તાએ જુલાઈ, ૧૯૭૩ થી ફેબ્રુઆરી, ૧૯૮૩ ના સમયગાળા માટે ૮.૫.૧૯૮૪ ના રોજ આકારણીદારને કારણદર્શક નોટિસ ફટકારી હતી, જેમાં ફેક્ટરીમાંથી ઉત્પાદિત અને કિલયર કરાયેલી સિગારેટના સંદર્ભમાં સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ ડ્યુટીના ઉદ્દેશ્યનો આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો હતો. કલેક્ટર ઓફ સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ, દિલ્હીએ ૧.૧૦.૧૯૮૬ ના રોજ આકારણીદારને સપ્ટેમ્બર, ૧૯૮૧ થી ફેબ્રુઆરી, ૧૯૮૩ ના સમયગાળા માટે બીજી કારણદર્શક નોટિસ ફટકારી હતી જેમાં આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો હતો કે આકારણીદારે ધરાદાપૂર્વક સિગારેટના આકારણીપાત્ર મૂલ્યની ખોટી જાહેરાત કરી હતી. કલેક્ટર ઓફ સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ, દિલ્હીએ ૧.૧૦.૧૯૮૬ ની કારણદર્શક નોટિસમાં સમાવિષ્ટ સામગ્રીને ધ્યાનમાં લઈને કેસમાં અંતિમ આકારણી કરવાનો નિર્દેશ આપતો હુકમ પસાર કર્યો. ત્યારબાદ આસિસ્ટન્ટ કલેક્ટર ઓફ સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝે ૮.૫.૧૯૮૪ ની કારણદર્શક નોટિસમાં ૧.૧૦.૧૯૮૬ ની કારણદર્શક નોટિસની વિગતોનો સમાવેશ કરતું પરિશિષ્ટ જારી કર્યું. ત્યારબાદ, આસિસ્ટન્ટ કલેક્ટરે બે કારણદર્શક નોટિસો પર અંતિમ નિર્ણય લીધો, આકારણીપાત્ર મૂલ્ય નક્કી કર્યું, સમગ્ર સમયગાળા માટે આકારણીઓ અંતિમ સ્વરૂપ આપી, માંગણી ઊભી કરી. ૩.૭.૧૯૮૬ ના રોજ આસિસ્ટન્ટ કલેક્ટર સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝે સમયગાળા માટે ઓછી વસૂલાતની રકમ દર્શાવતી કારણદર્શક-સહ-માંગ નોટિસ જારી કરી.

ન્યાયનિર્ણય પર તેની પુષ્ટિ કરવામાં આવી હતી. નારાજ થઈને આકારણીદારે અપીલ દાખલ કરી. કમિશનરે આ મામલો આસિસ્ટન્ટ કલેક્ટર સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝને રિમાન્ડ કર્યો જેમણે અગાઉ જમા કરાવેલી રકમ સરભર કર્યા પછી ઓછી ચૂકવાયેલી ડ્યુટીની રકમની ફરી ગણતરી કરી. કાર્યવાહી અંતિમ સ્વરૂપ પામ્યા પછી, કમિશનર ઓફ સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝે ૧.૧૦.૧૯૮૬ ની કારણદર્શક નોટિસને ન્યાયનિર્ણય માટે હાથ ધરી અને ડ્યુટી જવાબદારી તરીકે રૂ. ૧૭.૬૭ કરોડની બાકી રકમ નક્કી કરી અને રૂ. એક કરોડનો દંડ ફટકાર્યો. અપીલ પર ટ્રિબ્યુનલે ડ્યુટીની જવાબદારી રદ કરી કારણ કે અગાઉની કાર્યવાહીમાં તેનું ન્યાયનિર્ણય થઈ ચૂક્યું હતું પરંતુ દંડની વસૂલાત કાયમ રાખી. આથી હાલની કોસ અપીલો છે.

અપીલોનો નિકાલ કરતા, કોર્ટે

કોર્ટે ઠેરવેલ કે: ૧.૧. સપ્ટેમ્બર, ૧૯૮૧ થી ફેબ્રુઆરી, ૧૯૮૩ ના સમયગાળા માટે, કમિશનર ઓફ સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ, દિલ્હીએ આસિસ્ટન્ટ કમિશનર સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ, કલકત્તાને ૧.૧૦.૧૯૮૬ ની કારણદર્શક નોટિસમાં સમાવિષ્ટ સામગ્રીને ધ્યાનમાં લઈને આકારણીપાત્ર મૂલ્ય નક્કી કરવાનો નિર્દેશ આપતો હુકમ પસાર કર્યો હતો. ત્યારબાદ, આસિસ્ટન્ટ કલેક્ટર સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ, કલકત્તાએ ૮.૫.૧૯૮૪ ની કારણદર્શક નોટિસમાં ૧.૧૦.૧૯૮૬ ની કારણદર્શક નોટિસમાં કરવામાં આવેલા આક્ષેપોનો સમાવેશ કરતું પરિશિષ્ટ જારી કર્યું. કમિશનર ઓફ સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ, દિલ્હી દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા હુકમની અસર એ હતી કે માત્ર આસિસ્ટન્ટ કલેક્ટર સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ પાસે જ સમગ્ર સમયગાળા માટે આકારણીદારની ફેક્ટરીમાંથી કિલયર કરાયેલા માલના આકારણીપાત્ર મૂલ્ય અને પરિણામી ડ્યુટી જવાબદારીનું અંતિમ ન્યાયનિર્ણય કરવાનો અને નક્કી કરવાનો અધિકારક્ષેત્ર હતો. બે કારણદર્શક નોટિસોનું આસિસ્ટન્ટ કલેક્ટર સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ દ્વારા ૧૧.૦૧.૧૯૮૬ ના રોજ અંતિમ ન્યાયનિર્ણય કરવામાં આવ્યું હતું. જુલાઈ ૧૯૭૩ થી ફેબ્રુઆરી, ૧૯૮૩ સુધીના સમગ્ર સમયગાળા માટેની આકારણીઓને અંતિમ સ્વરૂપ આપીને આકારણીપાત્ર

મૂલ્ય નક્કી કરવામાં આવ્યું હતું અને પરિણામી માંગણી ઊભી કરવામાં આવી હતી. જો ઉપરોક્ત કાર્યવાહીથી મહેસૂલ વિભાગ નારાજ હોય તો તેમના માટે એ ફરજિયાત હતું કે તેઓ ધ સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ એક્ટ, ૧૯૪૪ ની કલમ ૩૫૬(૨) હેઠળ તે હુકમ સામે અપીલ કરવાના અધિકારનો ઉપયોગ કરે અથવા છ મહિનાની અંદર કલમ ૧૧-એ હેઠળ ઓછી વસૂલાત અંગે નોટિસ જારી કરે. આ બેમાંથી એકપણ વિકલ્પનો ઉપયોગ ન કરવાથી, મહેસૂલ વિભાગ સામે હુકમ અંતિમ બન્યો. [૮૬૮-ઈ-એચ; ૮૬૯-એ-સી]

૧.૨. સમાન સમયગાળા માટે બે આકારણીઓ હોઈ શકે નહીં. આ ઉપરાંત, કર વિવાદ સમાધાન યોજના, ૧૯૯૮ હેઠળ વિવાદ પતાવ્યાનું અને નક્કી કરેલી રકમની ચુકવણીનું પ્રમાણપત્ર આપ્યા પછી, પ્રશ્ન હેઠળના સમયગાળા માટે આગળ કોઈ કાર્યવાહી શરૂ કરી શકાશે નહીં કે ચાલુ રાખી શકાશે નહીં. આમ મહેસૂલ વિભાગ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલોમાં કોઈ તથ્ય નથી અને તે રદ કરવામાં આવે છે. [૮૭૦-બી-ડી]

યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા વિ. ગોદરેજ એન્ડ બોયસ મેન્યુફેક્ચરિંગ કંપની (પ્રાઈવેટ) લિમિટેડ સિવિલ અપીલ નં. ૧૨૮૨૪ વર્ષ ૧૯૮૯ તારીખ ૮.૩.૯૦ ના રોજ નક્કી કરાયેલ અને હીરા લાલ હરી લાલ ભગવતી વિ. સીબીઆઈ. [૨૦૦૩] ૫ એસસીસી ૨૫૭, સંદર્ભિત.

૨. વિભાગ દ્વારા એવો કોઈ આક્ષેપ પણ નથી, તારણ તો દૂરની વાત છે કે આકારણી વિના ગુપ્ત રીતે માલ દૂર કરવામાં આવ્યો હોય. આથી દંડ રદ કરવાપાત્ર છે. કર વિવાદ સમાધાન યોજના, ૧૯૯૮ માં મામલો પતાવવામાં આવ્યો હોવાથી ચૂકવવાપાત્ર ડ્યુટી નક્કી કરવાનો અથવા દંડ લાદવાનો પ્રશ્ન ઊભો થતો નથી. [૮૭૦-જી-એચ; ૮૭૧-એ]

એન.બી. સંજના વિ. એલ્ફિન્સ્ટન સ્પિનિંગ એન્ડ વીવિંગ મિલ્સ કંપની લિમિટેડ, [૧૯૭૧] ૧ એસસીસી ૩૩૭, પર આધારિત.

સિવિલ અપીલ હુકમત: સિવિલ અપીલ નં. ૭૫૪ વર્ષ ૨૦૦૧.
કસ્ટમ્સ, એક્સાઈઝ એન્ડ ગોલ્ડ (કંટ્રોલ) એપેલેટ ટ્રિબ્યુનલ, (વેસ્ટ બ્લોક,
બેંચ-એ) નવી દિલ્હીના અપીલ નં. ઈ/૧૬૨૨/૯૯-એ માં તારીખ
૪.૧૦.૨૦૦૦ ના હુકમ નં. ૮૨૯ અને ૮૩૦/૨૦૦૦-એ સામે.
સિવિલ અપીલ નંબર્સ ૪૦૭૫-૪૦૭૬ વર્ષ ૨૦૦૧.
સાથે
અપીલકર્તા તરફે (ગગરાત એન્ડ કંપની) જોસેફ વેલ્લાપદ્મી, યુ.એ. રાણા, પ્રશાંત
ઠાકુર, રાઘવેશ સિંહ અને શ્રાવોની રોય.
સામાવાળા તરફે મથાઈ એમ. પાઈકેડે, કિરણ ભારદ્વાજ અને બી.કે. પ્રસાદ.

કોર્ટનો ચુકાદો ન્યાયમૂર્તિ ભાન દ્વારા આપવામાં આવેલ.

ભાન, ન્યાયમૂર્તિ. આ સિવિલ અપીલો કસ્ટમ્સ, એક્સાઈઝ એન્ડ ગોલ્ડ
(કંટ્રોલ) એપેલેટ ટ્રિબ્યુનલ (જે હવે પછી "ટ્રિબ્યુનલ" તરીકે ઉલ્લેખિત છે) દ્વારા
અપીલ નં. ઈ/૧૬૨૨/૯૯-એ અને ઈ/૨૦૯૫/૨૦૦૦-એ માં પસાર
કરાયેલા તારીખ ૪.૧૦.૨૦૦૦ ના સમાન વાદગ્રસ્ત હુકમ નં. ૮૨૯ અને ૮૩૦
વર્ષ ૨૦૦૦ સામે નિર્દેશિત છે. સપ્ટેમ્બર ૧૯૮૧ થી ફેબ્રુઆરી ૧૯૮૩ ના
સમયગાળા માટે ૧.૧૦.૧૯૮૬ ની કારણદર્શક નોટિસમાં ઊભી કરાયેલી રૂ.
૧૭,૬૭,૧૩,૩૧૫/- ની ડ્યુટી માંગણી રદ કરવા સામે મહેસૂલ વિભાગે
સિવિલ અપીલ નંબર્સ ૪૦૭૫, ૪૦૭૬ વર્ષ ૨૦૦૧ દાખલ કરી છે અને
આકારણીદારે રૂ. એક કરોડનો દંડ લાદવા સામે સિવિલ અપીલ નં. ૭૫૪ વર્ષ
૨૦૦૧ દાખલ કરી છે. આ અપીલો ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા
સમાન હુકમ સામે નિર્દેશિત હોવાથી, અમે પણ સમાન હુકમ દ્વારા તેમનો નિકાલ
કરવાનો પ્રસ્તાવ મૂકીએ છીએ. અપીલોના બંને સેટમાં હકીકતો સમાન છે.

આ કેસનો એક લાંબો ઇતિહાસ છે અને વિવિધ ફોરમમાં લિટિગેશનના
વિવિધ રાઉન્ડ થયા છે. આ અપીલોમાં સામેલ વિવાદ અને મુદ્દા નક્કી કરવા
માટે નીચેની હકીકતો નોંધી શકાય.

મેસર્સ નેશનલ ટોબેકો કંપની લિમિટેડ અગરપારા, જે ભૂતપૂર્વ સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ ટેરિફ આઈટમ નં. ૪ II(2) હેઠળ આવતી સિગારેટના ઉત્પાદક હતા, અને સિગારેટના ઉત્પાદન માટે સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ લાઈસન્સ એલ-૪ નં. ૩/૮૪ ધરાવતા હતા, તેનું ૧.૪.૧૯૭૭ થી અસરકારક રીતે મેસર્સ મીરપારા ટી કંપની સાથે વિલીનીકરણ કરવામાં આવ્યું. પરિણામે, તે નવનિર્મિત મેસર્સ ડન્કન્સ એગ્રો ઇન્ડસ્ટ્રીઝ લિમિટેડ, કલકત્તાનું એક ડિવિઝન બની ગયું. ત્યારબાદ, સિગારેટના ઉત્પાદન માટે સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ લાઈસન્સ એલ-૪ નં. 1-Cig/I/V/78 તારીખ ૧૮.૨.૧૯૭૮ મેસર્સ નેશનલ ટોબેકો કંપનીને જારી કરવામાં આવ્યું હતું.

એપ્રિલ ૧૯૮૪ માં, મેસર્સ નેશનલ ટોબેકો કંપનીને મેસર્સ ડન્કન્સ એગ્રો ઇન્ડસ્ટ્રીઝ લિમિટેડમાંથી ડી-મર્જ કરવામાં આવી હતી અને તેને મેસર્સ ન્યૂ ટોબેકો કંપનીના નામ અને શૈલીમાં મેસર્સ ડન્કન્સ એગ્રો ઇન્ડસ્ટ્રીઝ લિમિટેડની સંપૂર્ણ માલિકીની પેટાકંપની બનાવવામાં આવી હતી. મેસર્સ ડન્કન્સ એગ્રો ઇન્ડસ્ટ્રીઝ લિમિટેડ, મહેસૂલ વિભાગ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી બે અપીલોમાં સામાવાળા/પ્રતિવાદી છે અને સિવિલ અપીલ નં. ૭૫૪ વર્ષ ૨૦૦૧ માં અપીલકર્તા છે અને તેનો આકારણીદાર તરીકે ઉલ્લેખ કરવામાં આવશે.

ડી-મર્જરના પરિણામે, સિગારેટના ઉત્પાદન માટે મેસર્સ ન્યૂ ટોબેકો કંપની લિમિટેડને નવું સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ લાઈસન્સ નં. એલ-૪ નં. 1/Cig/IV/Khar/85 તારીખ ૯.૩.૧૯૮૫ જારી કરવામાં આવ્યું હતું.

ઉત્પાદન ખર્ચ વત્તા ઉત્પાદન નફો અને ઉત્પાદન પછીના ખર્ચ અને ઉત્પાદન પછીની કામગીરીમાંથી ઉદ્ભવતા નફા પર એક્સાઇઝ ડ્યુટી વસૂલવાપાત્ર છે કે કેમ તે અંગે થોડો વિવાદ હોવાથી, જુલાઈ, ૧૯૭૩ થી ફેબ્રુઆરી, ૧૯૮૩ સુધી કામચલાઉ આકારણીઓ કરવામાં આવી હતી. અંતિમ આકારણીઓ પછીથી કરવાની હતી. ૮.૫.૧૯૮૪ ના રોજ, આસિસ્ટન્ટ કલેક્ટર ઓફ સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ, કલકત્તાએ આકારણીદારને જુલાઈ, ૧૯૭૩ થી

ફેબ્રુઆરી, ૧૯૮૩ ના સમયગાળા માટે કારણદર્શક નોટિસ ફટકારી હતી અને આકારણીદાર પાસે ખુલાસો માંગ્યો હતો કે શા માટે:

"...જથ્થાબંધ કિંમતમાંથી નૂર, નૂર પર વ્યાજ, રિબેટ, જકાત, લેણાં પર વ્યાજ અને ટેરિફ દરની ડ્યુટી અંગે માંગવામાં આવેલી કપાત કેમ નામંજૂર ન કરવી જોઈએ અને શા માટે નૂર, નૂર પર વ્યાજ, રિબેટ, જકાત અને લેણાં પરના વ્યાજના ચાર્જીસનો આકારણીપાત્ર મૂલ્યમાં સમાવેશ ન કરવો જોઈએ અને તેમજ ધ સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ એન્ડ સોલ્ટ એક્ટ, ૧૯૪૪ ની કલમ ૪(૧) (એ) અને કલમ ૪ (૪) (ડી) (આઈ) હેઠળ આકારણીપાત્ર મૂલ્યમાં ખરીદદારો પાસેથી વસૂલવામાં આવેલ અને સાકાર કરાયેલ સી.એફ.સી. પેકિંગ ખર્ચનો કેમ સમાવેશ ન કરવો જોઈએ અને શા માટે દરેક ઉત્પાદનની કિંમત તે મુજબ મંજૂર ન કરવી જોઈએ."

કલેક્ટર ઓફ સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ, દિલ્હીએ ૧.૧૦.૧૯૮૬ ના રોજ સપ્ટેમ્બર, ૧૯૮૧ થી ફેબ્રુઆરી, ૧૯૮૩ ના સમયગાળા માટે આકારણીદારને બીજી કારણદર્શક નોટિસ ફટકારી હતી, જેમાં આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો હતો કે આકારણીદારે સપ્ટેમ્બર, ૧૯૮૧ થી ફેબ્રુઆરી, ૧૯૮૩ ના સમયગાળા દરમિયાન સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ દસ્તાવેજો, પ્રાઈસ લિસ્ટ્સમાં સિગારેટના આકારણીપાત્ર મૂલ્યની ઇરાદાપૂર્વક ખોટી જાહેરાત કરી હતી, જેનો ઉદ્દેશ્ય ડ્યુટીની સાચી રકમની ચુકવણી ટાળવાનો હતો અને તેના દ્વારા તેઓએ રૂ. ૯૭,૫૫,૫૬,૩૬૨/- ની સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ ડ્યુટી ઓછી ચૂકવી છે. તે મુજબ, આકારણીદાર પાસે ખુલાસો માંગવામાં આવ્યો હતો કે શા માટે:

(a) ધ સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ એન્ડ સોલ્ટ એક્ટ, ૧૯૪૪ ની કલમ ૧૧-એ ની પેટા-કલમ (૧) ની શરત સાથે વંચાણે લેતા ધ સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ રૂલ્સ, ૧૯૪૪ ના નિયમ ૯(૨) હેઠળ એનેક્સર

'ડી' મુજબ ઓછી ચૂકવાયેલી રૂ. ૯૭,૫૫,૫૬,૩૬૨.૦૦ ની ડ્યુટીની માંગણી શા માટે ન કરવી જોઈએ.

(b) ધ સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ રૂલ્સ, ૧૯૪૪ ના નિયમો ૯(૨), ૫૨એ(૫), ૨૧૦ અને ૨૨૬ હેઠળ તેમના પર દંડ શા માટે ન લાદવો જોઈએ.

નારાજ થયેલા આકારણીદારે દિલ્હી હાઈકોર્ટમાં સિવિલ રિટ પિટિશન નં. ૧૭૦૮ વર્ષ ૧૯૮૭ એ આધાર પર દાખલ કરી હતી કે સપ્ટેમ્બર, ૧૯૮૧ થી ફેબ્રુઆરી, ૧૯૮૩ ના સમયગાળા દરમિયાન અગરપારા ખાતેની ફેક્ટરીમાંથી ઉત્પાદિત અને કિલચર કરાયેલી સિગારેટના સંદર્ભમાં સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ ડ્યુટીના ઉદ્બંધનનો આક્ષેપ કરતી આકારણીદારને જારી કરાયેલી ૧.૧૦.૧૯૮૬ ની કારણદર્શક નોટિસ અને ૧.૧૦.૧૯૮૬ ની કારણદર્શક નોટિસનું પરિશિષ્ટ પણ અધિકારક્ષેત્રની બહાર હતું અને/અથવા કાયદાની સત્તા વિના હતું કારણ કે આકારણીદારે પ્રાઈસ લિસ્ટ્સ દાખલ કર્યા પછી કામચલાઉ આકારણીઓના આધારે એક્સાઈઝ ડ્યુટી ચૂકવી હતી અને જ્યાં સુધી પ્રાઈસ લિસ્ટ્સ અને આકારણીઓને અંતિમ સ્વરૂપ આપવામાં ન આવે ત્યાં સુધી કારણદર્શક નોટિસ જારી કરી શકાય નહીં. અરજદારના જણાવ્યા મુજબ, ધ સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝિસ સોલ્ટ એક્ટ, ૧૯૪૪ (જે હવે પછી "ધ એક્ટ" તરીકે ઉલ્લેખિત છે) ની કલમ ૧૧-એ નો ઉપયોગ એવા કિસ્સાઓમાં થઈ શકે નહીં કે જ્યાં આકારણીને પ્રથમ અંતિમ સ્વરૂપ આપ્યા વિના ધ સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ રૂલ્સ, ૧૯૪૪ (જે હવે પછી "ધ રૂલ્સ" તરીકે ઉલ્લેખિત છે) ના નિયમ ૯ની હેઠળ કરવામાં આવેલી કામચલાઉ આકારણી હેઠળ ડ્યુટી ચૂકવવામાં આવી હોય. હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેંચે ડન્કન્સ એગ્રો ઇન્ડસ્ટ્રીઝ લિ. વિ. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા અને અન્ય, (૧૯૮૯) ૩૯ ELT ૫૧૧ (Del.) માં નોંધાયેલા તેના ૧૨.૮.૧૯૮૮ ના હુકમ દ્વારા રિટ પિટિશન કાઢી નાખી હતી. આકારણીદારની એ દલીલ નકારી કાઢવામાં આવી હતી કે કલમ ૧૧-એ નો ઉપયોગ કરવાનું કારણ કલમ ૧૧-એ હેઠળ વ્યાખ્યાયિત સંબંધિત તારીખથી જ ઊભું થશે જે કામચલાઉ આકારણીના

કિસ્સામાં નિયમ લબી હેઠળ અંતિમ આકારણી પછી ડ્યુટીના સમાયોજનની તારીખ છે. આ ચુકાદો અંતિમ બન્યો અને પક્ષકારો વચ્ચે બંધનકર્તા છે. આ કોર્ટે પાછળથી સેરાઈ કેદા ગ્લાસ વર્ક્સ પ્રાઇવેટ લિમિટેડ વિ. કલેક્ટર ઓફ સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ, પટના, [૧૯૯૭] ૪ એસસીસી ૬૪૧ માં વિપરીત મત લીધો હતો.

કલેક્ટર ઓફ સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ, દિલ્હીએ ૧.૧૦.૧૯૮૬ ની કારણદર્શક નોટિસમાંથી ઉદ્ભવતી કાર્યવાહી સુનાવણી માટે હાથ ધરી અને ૨૭.૩.૧૯૯૧ ના રોજ વચગાળાના નિર્દેશો સાથે તેનો નિકાલ કર્યો, જે નીચે મુજબ છે:

"હું ડિવિઝનલ આસિસ્ટન્ટ કલેક્ટર, ખરદા ડિવિઝન, કલકત્તા-II કલેક્ટરેટને શક્ય તેટલી વહેલી તકે આ કારણદર્શક નોટિસ હેઠળ આવરી લેવાયેલ સમયગાળા માટે ધ સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ રૂલ્સ, ૧૯૪૪ ના નિયમ લબી(પ) હેઠળ આ કેસમાં અંતિમ આકારણી કરવાનો નિર્દેશ આપું છું. તે ઉત્પાદક/સંબંધિત અન્ય પક્ષકારોને કેસ રજૂ કરવાની તક આપ્યા પછી અને દર્શાવેલા કારણને ધ્યાનમાં લીધા પછી અંતિમ આકારણીને સમર્થન આપવા માટે સ્વતંત્ર સામગ્રી તરીકે આ કારણદર્શક નોટિસમાં સમાવિષ્ટ સામગ્રીનો ઉપયોગ કરી શકે છે. તેમને વધુમાં નિર્દેશ આપવામાં આવે છે કે તેઓ કામચલાઉ આકારણી પૂર્ણ કરે કે તરત જ નીચે સહી કરનારને જાણ કરે. ત્યારબાદ આ કારણદર્શક નોટિસને ન્યાયનિર્ણય માટે હાથ ધરવામાં આવશે."

આ હુકમમાં કલેક્ટર ઓફ સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ, દિલ્હીએ ડિવિઝનલ આસિસ્ટન્ટ કલેક્ટર, ખરદા ડિવિઝન, કલકત્તા II ને ત્રણ ગણો નિર્દેશ આપ્યો હતો, એટલે કે, (૧) આ કારણદર્શક નોટિસ (૧.૧૦.૧૯૮૬) હેઠળ આવરી લેવાયેલ સમયગાળા માટે શક્ય તેટલી વહેલી તકે નિયમોના નિયમ લબી(પ) હેઠળ કેસમાં અંતિમ આકારણી કરવા; (૨) તે ઉત્પાદક/સંબંધિત અન્ય પક્ષકારોને કેસ રજૂ કરવાની તક આપ્યા પછી અને દર્શાવેલ કારણને ધ્યાનમાં

લીધા પછી અંતિમ આકારણીને સમર્થન આપવા માટે સ્વતંત્ર સામગ્રી તરીકે ૧.૧૦.૧૯૮૬ ની કારણદર્શક નોટિસમાં સમાવિષ્ટ સામગ્રીનો ઉપયોગ કરી શકે છે; (૩) તેમને વધુમાં નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો કે કામચલાઉ આકારણી પૂર્ણ કરે કે તરત જ કલેક્ટર ઓફ સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ, દિલ્હીને જાણ કરે; અને (૪) ત્યારબાદ ૧.૧૦.૧૯૮૬ ની કારણદર્શક નોટિસને ન્યાયનિર્ણય માટે હાથ ધરવાની હતી.

આકારણીદારે નારાજ થઈને નવી દિલ્હી ખાતે એપેલેટ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ અપીલ દાખલ કરી, જેનો ૯.૧૨.૧૯૮૭ ના રોજ નિકાલ કરવામાં આવ્યો. આકારણીદારે કલેક્ટર ઓફ સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ, દિલ્હી દ્વારા આપવામાં આવેલા તારણ/નિરીક્ષણને પડકાર્યું કે "ત્યારબાદ આ કારણદર્શક નોટિસને ન્યાયનિર્ણય માટે હાથ ધરવામાં આવશે" એ આધાર પર કે આકારણીને અંતિમ સ્વરૂપ આપ્યા પછી કલેક્ટર ઓફ સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ, દિલ્હી માટે વિચારણા અથવા નિર્ણય માટે કંઈ બાકી રહેશે નહીં અને તેથી, હુકમમાં આ વાક્ય રદ કરવું જોઈએ. અપીલનો નીચે મુજબ અવલોકન કરીને નિકાલ કરવામાં આવ્યો હતો:

"..... અમે વાદગ્રસ્ત હુકમને અપીલકર્તા દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલા વાંધાને નકારતા તારણની નોંધણી તરીકે સમજતા નથી કે ૧.૧૦.૮૬ ની કારણદર્શક નોટિસના આધારે ન્યાયનિર્ણય કરવાનો કલેક્ટરને કોઈ અધિકારક્ષેત્ર ન હતો અથવા આકારણીઓને અંતિમ સ્વરૂપ આપ્યા પછી કલેક્ટર માટે નિર્ણય લેવા માટે કંઈ બાકી રહેશે કે કેમ. ત્યારબાદ અપીલકર્તાને કોઈ ફરિયાદ હોઈ શકે નહીં. જો આકારણીને અંતિમ સ્વરૂપ આપ્યા પછી, કલેક્ટર આ બાબતે ન્યાયનિર્ણય માટે તેમની સમક્ષ કાર્યવાહી હાથ ધરે તો અપીલકર્તા માટે આ પાસાઓ ઉઠાવવા ખુલ્લા છે.

આ અવલોકન સાથે, અપીલનો નિકાલ કરવામાં આવે છે."

[ભાર મૂકવામાં આવ્યો છે]

આમ, કાર્યવાહીને અંતિમ સ્વરૂપ આપ્યા પછી આકારણીદાર પાસે આ મુદ્દો ઉઠાવવાની સ્વતંત્રતા આરક્ષિત રાખવામાં આવી હતી.

કલેક્ટર ઓફ સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ, દિલ્હી દ્વારા ૨૭.૩.૧૯૯૧ ના રોજ આપવામાં આવેલા વચગાળાના નિર્દેશોના અનુસંધાનમાં, આસિસ્ટન્ટ કલેક્ટર સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝની કચેરી, ખરદા ડિવિઝન, કલકત્તાએ ૮.૫.૧૯૮૪ ની કારણદર્શક નોટિસમાં ૧.૧૦.૧૯૮૬ ની કારણદર્શક નોટિસની વિગતોનો સમાવેશ કરતું ૨૦.૨.૧૯૯૨ ના રોજ પરિશિષ્ટ જારી કર્યું, જેનાથી બંને કારણદર્શક નોટિસોમાં ઉઠાવવામાં આવેલા તમામ મુદ્દાઓનું ન્યાયનિર્ણય કરવાનું અધિકારક્ષેત્ર ધારણ કર્યું.

૧૧.૧.૧૯૯૬ ના હુકમ દ્વારા આસિસ્ટન્ટ કલેક્ટર સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ, ખરદા ડિવિઝન, કલકત્તા દ્વારા બે કારણદર્શક નોટિસોનું અંતિમ ન્યાયનિર્ણય કરવામાં આવ્યું હતું. આકારણીપાત્ર મૂલ્ય નક્કી કરવામાં આવ્યું હતું અને તેના પરિણામ સ્વરૂપે જુલાઈ ૧૯૭૩ થી ફેબ્રુઆરી, ૧૯૮૩ સુધીના સમગ્ર સમયગાળા માટેની આકારણીઓને અંતિમ સ્વરૂપ આપીને માંગણી ઊભી કરવામાં આવી હતી.

૧૧.૧.૧૯૯૬ ના ન્યાયનિર્ણય હુકમના આધારે જુલાઈ ૧૯૭૩ થી ફેબ્રુઆરી, ૧૯૮૩ ના સમયગાળા માટે ઓછી વસૂલાતની રકમ દર્શાવતી કારણદર્શક-સહ-માંગ નોટિસ ૩.૭.૧૯૯૬ ના રોજ સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ, આસિસ્ટન્ટ કલેક્ટર સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝની કચેરી, ખરદા ડિવિઝન, કલકત્તા દ્વારા જારી કરવામાં આવી હતી. આસિસ્ટન્ટ કલેક્ટર સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ, ખરદા ડિવિઝન, કલકત્તાએ ૩.૭.૧૯૯૬ ની કારણદર્શક-સહ-માંગ નોટિસ પર ન્યાયનિર્ણય કર્યો જેમાં અનુક્રમે સિગારેટ અને સ્મોકિંગ મિશ્રણના સંદર્ભમાં રૂ. ૩૮૬,૪૫,૭૧,૧૯૨.૬૯ અને રૂ. ૬૬,૪૫,૧૩૬.૧૯ ની માંગણીઓ (ઓછી વસૂલાત) ની પુષ્ટિ કરી.

આકારણીદારે આસિસ્ટન્ટ કલેક્ટર સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ, ખરદા ડિવિઝન, કલકત્તાના હુકમથી નારાજ થઈને કમિશનર (અપીલ્સ) સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ, કલકત્તા સમક્ષ અપીલ દાખલ કરી. કમિશનર ઓફ અપીલ્સે ૨૫.૭.૧૯૯૭ ના અપીલના હુકમમાં અપીલ સ્વીકારી લીધી અને ગવર્નમેન્ટ ઓફ ઈન્ડિયા વિ. મદ્રાસ રબર ફેક્ટરી, [૧૯૯૫] ૪ એસસીસી ૩૪૯ માં આ કોર્ટના ચુકાદાના પ્રકાશમાં ડ્યુટીની નવેસરથી ગણતરી કરવા માટે મામલો આસિસ્ટન્ટ કલેક્ટર સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ, ખરદા ડિવિઝન, કલકત્તાને રિમાન્ડ કર્યો. આસિસ્ટન્ટ કલેક્ટર સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ, ખરદા ડિવિઝન, કલકત્તાએ કમિશનર ઓફ અપીલ્સ સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ, કલકત્તાના ૨૫.૭.૧૯૯૭ ના રિમાન્ડના હુકમના પાલનમાં મદ્રાસ રબર ફેક્ટરીના કેસ (ઉપર મુજબ) માં આ કોર્ટના ચુકાદાના પ્રકાશમાં અગાઉ જમા કરાવેલી રૂ. ૫.૯૭ કરોડની રકમ સરભર કર્યા પછી ઓછી ચૂકવાયેલી ડ્યુટીની રકમની ગણતરી રૂ. ૧૬.૬,૯૪,૩૨૦.૩૪ અને રૂ. ૮,૧૩,૬૮૩.૨૯ તરીકે કરી. આ હુકમને પાછળથી કોરિજેન્ડમ જારી કરીને સુધારવામાં આવ્યો હતો અને રકમ ઘટાડવામાં આવી હતી.

આસિસ્ટન્ટ કલેક્ટર સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ, ખરદા ડિવિઝન, કલકત્તા દ્વારા કાર્યવાહીને અંતિમ સ્વરૂપ આપ્યા પછી, કમિશનર ઓફ સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ, દિલ્હીએ ૧.૧૦.૧૯૮૬ ની કારણદર્શક નોટિસમાં અસલ હુકમ પસાર કર્યો જેમાં ડ્યુટી જવાબદારી તરીકે રૂ. ૧૭.૬૭ કરોડની બાકી રકમ નક્કી કરી અને રૂ. એક કરોડનો દંડ ફટકાર્યો.

આકારણીદારે નારાજ થઈને અપીલ નં. ઈ/૧૬૨૨/૯૯-એ/૭૨E/2095/2000A દાખલ કરી જે વાદગ્રસ્ત હુકમમાં પરિણમી. ટ્રિબ્યુનલે અપીલ આંશિક રીતે સ્વીકારી. ડ્યુટી જવાબદારી રદ કરવામાં આવી હતી કારણ કે તેનું અગાઉની કાર્યવાહીમાં ન્યાયનિર્ણય થઈ ચૂક્યું હતું પરંતુ દંડની વસૂલાત કાયમ રાખી. ડ્યુટીની જવાબદારી રદ કરતી વખતે ટ્રિબ્યુનલે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું:

"આના પરથી સ્પષ્ટ છે કે કલેક્ટરે ૧-૧૦-૧૯૮૬ ની કારણદર્શક નોટિસમાં ઊભી કરાયેલી ડ્યુટી માંગણીને પણ કામચલાઉ આકારણીને અંતિમ સ્વરૂપ આપવાની પ્રક્રિયામાં સમાવિષ્ટ કરવા માટે છોડી દીધી હતી જે ૧૯૭૩ થી પડતર હતી. મહેસૂલ વિભાગે તે હુકમને પડકાર્યો ન હતો. તે હુકમ મુજબ, આસિસ્ટન્ટ કલેક્ટરે ૨૦-૨-૧૯૮૨ ના રોજ આકારણીદારોને પરિશિષ્ટ જારી કર્યું હતું જેમાં ૧-૧૦-૧૯૮૬ ની કારણદર્શક નોટિસમાં આધાર રાખવામાં આવેલી સામગ્રીને આકારણીઓને અંતિમ સ્વરૂપ આપવા માટેની સામગ્રીના ભાગ તરીકે બનાવવામાં આવી હતી અને આકારણીદારોએ તેમની રજૂઆતો કર્યા પછી ડ્યુટી માંગણીને અંતિમ સ્વરૂપ આપવામાં આવ્યું હતું. તે ડ્યુટી માંગણી અંતિમ બની ગઈ કારણ કે મહેસૂલ વિભાગે તેને પડકારી ન હતી. તે ડ્યુટી માંગણી સામે આકારણીદારોની અપીલ પર પસાર કરાયેલા હુકમને પણ બંને પક્ષકારો દ્વારા પડકારવામાં આવ્યો ન હતો. તેથી, અમે ઠેરવીએ છીએ કે આસિસ્ટન્ટ કલેક્ટર દ્વારા કરવામાં આવેલી ડ્યુટી માંગણી એ એકત્રિત માંગણી હતી અને તે માંગણી અંતિમ બન્યા પછી, કમિશનર દ્વારા અન્ય ન્યાયનિર્ણય કાર્યવાહીમાં કોઈ બીજી માંગણી કરી શકાય નહીં. તે મુજબ, અમે વાદગ્રસ્ત હુકમમાં કરાયેલી રૂ. ૧૭ કરોડથી વધુની ડ્યુટી માંગણી રદ કરીએ છીએ."

મહેસૂલ વિભાગે નારાજ થઈને ડ્યુટી જવાબદારી રદ કરવા સામે સિવિલ અપીલ નંબર્સ ૪૦૭૫-૪૦૭૬ વર્ષ ૨૦૦૧ દાખલ કરી છે અને આકારણીદારે દંડની વસૂલાત જાળવી રાખવાના હુકમ સામે સિવિલ અપીલ નં. ૭૫૪ વર્ષ ૨૦૦૧ દાખલ કરી છે.

અન્ય એક હકીકત જે નોંધવાની જરૂર છે તે એ છે કે આસિસ્ટન્ટ કલેક્ટર સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ, ખરદા ડિવિઝન, કલકત્તાએ ૩.૧૨.૧૯૮૬ ના આકારણી હુકમને અંતિમ સ્વરૂપ આપ્યા પછી, આસિસ્ટન્ટ કલેક્ટર સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝે

૨૭.૫.૧૯૯૮ ની કારણદર્શક નોટિસ જારી કરી જેમાં જણાવ્યું હતું કે ૧૨.૧૨.૧૯૯૭ ના અસલ હુકમમાં "વધારાના અવેજ" તરીકે વસૂલવામાં આવેલી વધારાની રકમને ધ્યાનમાં લેવામાં આવી ન હતી અને તે મુજબ આકારણીદાર પાસેથી રૂ. ૨૧.૫૮ કરોડની માંગણી કરવામાં આવી હતી. દરમિયાન, ફાઇનાન્સ (નં. ૨) એક્ટ, ૧૯૯૮ દ્વારા કર વિવાદ સમાધાન યોજના, ૧૯૯૮ (જે હવે પછી "કેપીએસ સ્કીમ" તરીકે ઉલ્લેખિત છે) દાખલ કરવામાં આવી. ઉક્ત યોજના મુજબ આકારણીદારે કેપીએસ સ્કીમના સંદર્ભમાં ફાઇનાન્સ (નં. ૨) એક્ટ, ૧૯૯૮ ની કલમ ૮૯ હેઠળ જાહેરાત દાખલ કરી. કેપીએસ સ્કીમ હેઠળ હુકમ પસાર કરવામાં આવ્યો જેના અનુસંધાનમાં આકારણીદારે ઉક્ત યોજના હેઠળ ઊભી કરાયેલી માંગણી ચૂકવી.

પક્ષકારોના વકીલોને ખૂબ જ લંબાણપૂર્વક સાંભળવામાં આવ્યા છે.

આસિસ્ટન્ટ કલેક્ટર સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ, ખરદા ડિવિઝન, કલકત્તા સમક્ષનો મુદ્દો જુલાઈ, ૧૯૭૩ થી ફેબ્રુઆરી, ૧૯૮૩ ના સમયગાળા માટે એટલે કે ૮.૫.૮૪ ની કારણદર્શક નોટિસ દ્વારા આવરી લેવાયેલ સમયગાળા માટે માલનું આકારણીપાત્ર મૂલ્ય નક્કી કરવાનો હતો. કમિશનર ઓફ સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ, દિલ્લી સમક્ષનો મુદ્દો પણ સપ્ટેમ્બર, ૧૯૮૧ થી ફેબ્રુઆરી, ૧૯૮૩ ના સમયગાળા માટે માલનું આકારણીપાત્ર મૂલ્ય નક્કી કરવાનો હતો, જે ૧.૧૦.૧૯૮૬ ની કારણદર્શક નોટિસ દ્વારા આવરી લેવાયેલ સમયગાળો હતો. ૧.૧૦.૧૯૮૬ ની કારણદર્શક નોટિસ આકારણીદાર કંપની સહિત ૨૦ વ્યક્તિઓ સામે જારી કરવામાં આવી હતી. આકારણીદારના સંબંધમાં, સપ્ટેમ્બર, ૧૯૮૧ થી ફેબ્રુઆરી, ૧૯૮૩ ના સમયગાળા માટે, કમિશનર ઓફ સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝે ૨૭.૩.૧૯૯૧ ના રોજ આસિસ્ટન્ટ કમિશનરને ૧.૧૦.૧૯૮૬ ની કારણદર્શક નોટિસમાં સમાવિષ્ટ સામગ્રીને ધ્યાનમાં લઈને આકારણીપાત્ર મૂલ્ય નક્કી કરવાનો નિર્દેશ આપતો હુકમ પસાર કર્યો. યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા વિ. ગોદરેજ એન્ડ બોયસ મેન્યુફેક્ચરિંગ કંપની (પ્રાઈવેટ) લિમિટેડ, (સિવિલ અપીલ નં. ૧૨૮૨૪ વર્ષ ૧૯૮૯ તારીખ ૮.૩.૯૦ ના રોજ

નક્કી કરાયેલ) ના કેસમાં આ કોર્ટ દ્વારા સ્થાપિત કાયદાની સાચી સ્થિતિ નોંધીને તેમણે આ કર્યું. ત્યારબાદ આસિસ્ટન્ટ કલેક્ટર સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ, ખરદા ડિવિઝન, કલકત્તાએ ૮.૫.૧૯૮૪ ની કારણદર્શક નોટિસમાં ૧.૧૦.૧૯૮૬ ની કારણદર્શક નોટિસમાં કરવામાં આવેલા આક્ષેપોનો સમાવેશ કરતું ૨૦.૨.૧૯૮૨ નું પરિશિષ્ટ જારી કર્યું. કમિશનર ઓફ સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ, દિલ્હી દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા હુકમની અસર એ હતી કે માત્ર આસિસ્ટન્ટ કલેક્ટર સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ, ખરદા ડિવિઝન, કલકત્તા પાસે જ સમગ્ર સમયગાળા માટે આકારણીદારની ફેક્ટરીમાંથી કિલયર કરાયેલા માલના આકારણીપાત્ર મૂલ્ય અને પરિણામી ડ્યુટી જવાબદારીનું અંતિમ ન્યાયનિર્ણય કરવાનો અને નક્કી કરવાનો અધિકારક્ષેત્ર હતો. આસિસ્ટન્ટ કલેક્ટર સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ, ખરદા ડિવિઝન, કલકત્તા દ્વારા કરવામાં આવેલા નિર્ધારણનો વિવાદ કરવા ઈચ્છતા કોઈપણ પક્ષે કમિશનર ઓફ અપીલ્સ, ટ્રિબ્યુનલ અને સુપ્રિમ કોર્ટમાં અપીલ કરવાના અધિકારનો ઉપયોગ કરીને તેમ કરવું પડત. આ ઉપરાંત, વિભાગ છ મહિનાની અંદર કલમ ૧૧-એ હેઠળ ઓછી વસૂલાતની જોગવાઈનો ઉપયોગ કરી શક્યું હોત અથવા કલમ ૧૧-એ ની શરત હેઠળ ૫ વર્ષની લંબાવેલી મર્યાદા અવધિનો ઉપયોગ કરી શક્યું હોત, જો કે શરતમાં નિર્ધારિત શરતો સંતોષવામાં આવી હોય. ૧૧.૦૧.૧૯૮૬ ના રોજ આસિસ્ટન્ટ કલેક્ટર સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ, ખરદા ડિવિઝન, કલકત્તા દ્વારા બે કારણદર્શક નોટિસોનું અંતિમ ન્યાયનિર્ણય કરવામાં આવ્યું હતું. જુલાઈ ૧૯૭૩ થી ફેબ્રુઆરી, ૧૯૮૩ સુધીના સમગ્ર સમયગાળા માટેની આકારણીઓને અંતિમ સ્વરૂપ આપીને આકારણીપાત્ર મૂલ્ય નક્કી કરવામાં આવ્યું હતું અને પરિણામી માંગણી ઊભી કરવામાં આવી હતી. જો ઉપરોક્ત કાર્યવાહીથી મહેસૂલ વિભાગ નારાજ હોય તો તેમના માટે એ ફરજિયાત હતું કે તેઓ ધ સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ એક્ટ, ૧૯૪૪ ની કલમ ૩૫(૨) હેઠળ તે હુકમ સામે અપીલ કરવાના અધિકારનો ઉપયોગ કરે અથવા છ મહિનાની અંદર કલમ ૧૧-એ હેઠળ ઓછી વસૂલાત અંગે નોટિસ જારી કરે. આ બેમાંથી એકપણ વિકલ્પનો ઉપયોગ ન કરવાથી, મહેસૂલ વિભાગ સામે હુકમ અંતિમ બન્યો.

એ વાત પર ભાર મૂકવાની જરૂર નથી કે સમાન સમયગાળા માટે બે આકારણીઓ હોઈ શકે નહીં.

આ ઉપરાંત, આકારણીદાર પાસેથી ૧૦ વર્ષના સમગ્ર સમયગાળા માટે ચૂકવવાપાત્ર તરીકે અંતિમ રીતે નક્કી કરવામાં આવેલ રકમ કર વિવાદ સમાધાન યોજના, ૧૯૯૮ હેઠળ પતાવવામાં આવી હોવાથી, ધ એક્ટ હેઠળ કોઈપણ સત્તાધિકારી દ્વારા તે મુદ્દાની વધુ સમીક્ષા અથવા નિર્ધારણ માટે કોઈ અવકાશ નથી.

હીરા લાલ હરી લાલ ભગવતી વિ. સીબીઆઈ, [૨૦૦૩] ૫ એસસીસી ૨૫૭, ના પેજ ૨૭૪ પર આ કોર્ટે અવલોકન કર્યું:

"અમે કર વિવાદ સમાધાન યોજના, ૧૯૯૮ અને કસ્ટમ્સ સત્તાવાળાઓ દ્વારા જારી કરાયેલા પ્રમાણપત્રોનો કાળજીપૂર્વક અભ્યાસ કર્યો છે. અમારા મતે, ઉક્ત યોજના હેઠળ જારી કરાયેલા પ્રમાણપત્રો અનુસાર જીસીએસ ને કોઈપણ ફોજદારી કાર્યવાહીમાંથી મુક્તિ મળે છે અને અપીલકર્તાઓ પર જીસીએસના હોદ્દેદારો તરીકે કાર્યવાહી કરવામાં આવી રહી છે. કસ્ટમ્સ ડ્યુટી અગાઉથી ચૂકવવામાં આવી હોવાથી, કેન્દ્ર સરકારને કોઈ આર્થિક નુકસાન થયું નથી. તદુપરાંત, કર વિવાદ સમાધાન યોજના, ૧૯૯૮ મુજબ, જેને ઉક્ત યોજના હેઠળ લાભ આપવામાં આવે છે તેને કસ્ટમ્સ એક્ટ, ૧૯૬૨ હેઠળના કોઈપણ ગુનામાંથી કાર્યવાહીથી મુક્તિ આપવામાં આવે છે જેમાં ડ્યુટીની ચોરીના ગુનાનો પણ સમાવેશ થાય છે. સંજોગોમાં, અપીલકર્તાઓ સામે દાખલ કરવામાં આવેલી ફરિયાદ અસમર્થનીય છે."

અને પેજ ૨૮૦ પર એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું:

"કર વિવાદ સમાધાન યોજનાનું પ્રમાણપત્ર સીબીઆઈ વિ. ડન્કન્સ એગ્રો ઈન્ડસ્ટ્રીઝ લિ., [૧૯૯૬] ૫ એસસીસી ૫૯૧, અને સુશીલા રાની વિ. સી.આઈ.ટી., [૨૦૦૨] ૨ એસસીસી ૬૯૭, ના ચુકાદાઓ સાથે અપીલકર્તાઓને અન્ય કોઈપણ કાયદા હેઠળના તમામ આરોપો અને આક્ષેપોમાંથી સ્પષ્ટપણે મુક્ત કરે છે એકવાર માંગવામાં આવેલી ડ્યુટી ચૂકવવામાં આવી હોય અને કથિત ગુનાનું સમાધાન કરવામાં આવ્યું હોય. તે એક પ્રસ્થાપિત કાયદો પણ છે કે એકવાર સિવિલ કેસમાં સમાધાન થઈ જાય અને કથિત ગુનાનું સમાધાન થઈ જાય, તો ત્યારબાદ ફોજદારી કાર્યવાહી ચાલુ રાખવી એ ન્યાયિક પ્રક્રિયાનો દુરુપયોગ ગણાશે."

આમ, કર વિવાદ સમાધાન યોજના, ૧૯૯૮ હેઠળ વિવાદ પતાવ્યાનું અને નક્કી કરેલી રકમની ચુકવણીનું પ્રમાણપત્ર આપ્યા પછી, પ્રશ્ન હેઠળના સમયગાળા માટે આગળ કોઈ કાર્યવાહી શરૂ કરી શકાશે નહીં કે ચાલુ રાખી શકાશે નહીં.

ઉપર જણાવેલા કારણોસર, અમને મહેસૂલ વિભાગ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલોમાં કોઈ તથ્ય જણાતું નથી. તે મુજબ, સિવિલ અપીલ નંબર્સ ૪૦૭૫-૪૦૭૬ વર્ષ ૨૦૦૧ કાઢી નાખવામાં આવે છે અને આ સંબંધમાં ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ હુકમ કાયમ રાખવામાં આવે છે.

આકારણીદારની અપીલ હાથ પર લેતા, એ નોંધી શકાય કે સૂચિત દંડ નિયમ ૯(૨) અને પર-એ હેઠળ હતો. એન.બી. સંજના વિ. એલ્ફિન્સ્ટન સ્પિનિંગ એન્ડ વીવિંગ મિલ્સ કંપની લિમિટેડ, [૧૯૭૧] ૧ એસસીસી ૩૩૭, ના પેજ ૩૪૮ માં આ કોર્ટે નીચે મુજબ ઠેરવ્યું:

".....નિયમ ૯ ની પેટા-કલમ (૨) ને આકર્ષવા માટે, માલસામાન પેટા-કલમ (૧) ના ઉલ્લંઘનમાં દૂર કરવામાં આવ્યો હોવો જોઈએ. અપીલકર્તાઓનો એવો કોઈ કેસ નથી કે

સામાવાળાઓએ પેટા-કલમ (૧) ની જોગવાઈઓનું પાલન કર્યું નથી. અમારો મત છે કે પેટા-કલમ (૨) ને આકર્ષવા માટે, માલસામાન ગુપ્ત રીતે અને આકારણી વિના દૂર કરવામાં આવ્યો હોવો જોઈએ. આ કેસમાં આકારણી વિના માલસામાન ગુપ્ત રીતે દૂર કરવા જેવું કંઈ નથી. બીજી બાજુ, માલસામાન એક્સાઈઝ સત્તાવાળાઓની સ્પષ્ટ પરવાનગી સાથે અને આકારણી હુકમ કરવામાં આવ્યા પછી દૂર કરવામાં આવ્યો હતો. તેમાં કોઈ શંકા નથી કે આકારણી હુકમ હેઠળ ચૂકવવાપાત્ર ડ્યુટી શૂન્ય હતી. તે, અમારા મતે, કેસને પેટા-કલમ (૨) હેઠળ લાવશે નહીં. "

હાલના કેસમાં વિભાગ દ્વારા એવો કોઈ આક્ષેપ પણ નથી, તારણ તો દૂરની વાત છે કે આકારણી વિના ગુપ્ત રીતે માલ દૂર કરવામાં આવ્યો હોય. આથી દંડ રદ કરવાપાત્ર છે. કર વિવાદ સમાધાન યોજના, ૧૯૯૮ માં મામલો પતાવવામાં આવ્યો હોવાથી ચૂકવવાપાત્ર ડ્યુટી નક્કી કરવાનો અથવા દંડ લાદવાનો પ્રશ્ન ઊભો થતો નથી. અમારા મતે, ટ્રિબ્યુનલે દંડની વસૂલાત જાળવી રાખવામાં સ્પષ્ટ ભૂલ કરી છે. તે મુજબ, આકારણીદાર દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલ સિવિલ અપીલ નં. ૭૫૪ વર્ષ ૨૦૦૧ સ્વીકારવામાં આવે છે અને લાદવામાં આવેલ દંડ રદ કરવાનો હુકમ કરવામાં આવે છે.

આ બે સેટની અપીલોનો ઉપરોક્ત શરતો પર નિકાલ કરવામાં આવે છે જેમાં પક્ષકારોએ પોતાનો ખર્ચ જાતે ભોગવવાનો રહેશે.

અપીલોનો નિકાલ કરવામાં આવ્યો.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.